

Fábri Péter

Ha nem is első szerepeidről fogva, de azért elég régen látlak színpadon. Talán nem tévedek a dátumban: először 1970-ben, a *Sirály* Trepljovjaként láttalak – Ildikó játszotta Nyinát. Az a szerep persze még nem a bölcs távolságtartásról szólt – akármilyen hamar lettél is bölcs, huszonhat évesen azért még te is egy égőszemű, lázadó fiatal játszottál el. Megjegyzem, a te Trepljovod abban különbözött számomra nagyon sok későbbi előadás Trepljovjától, hogy neked elhittem: ez egy nagyon tehetséges ember, akinek hatalmas jövője van. Szóval Trepljovot éppenséggel egyáltalán nem ironizáltad, és ez szerintem így is volt jól. Különösen számomra, aki akkor, 16-17 évesen, magam is fiatal író, vagyis még csak költő voltam. Jó volt ott ülni a nézőtéren és azonosulni ezzel az erőteljes tehetséggel, ezzel a világot újféléképpen látó fiatal emberrel. Előadás után édesanyám bevitt hozzád az öltözőbe gratulálni – az volt az érzésem, hogy az a kötés ott a fejedben igazi kötés, nemcsak kellék, jelmez. Hogy igazán megsérültél azon az estén. Magyarán: testközelben sem oszlott el a színpadi illúzió.

Pedig ott és akkor aztán volt illúzió. Az a Madách Színház olyan evidensen jó színház volt, hogy ott a színpadon még a legnagyobbak is nagyobbak voltak önmaguknál. És te azon kevés színész közé tartozol, akik ma is azt a szellemet sugározzák – az evidenciák világának hangulatát, a formátumot.

A formátum titokzatos dolog. Olyasmi, amit meghatározni nagyon nehéz, mégis tudjuk, hogy létezik. Valami számomra érthetetlen módon a formátum fontossága eltűnni látszik. De én remélem és azt hiszem, ez csak múló butaság, csacska kordívat. A nagy művek lejöttek a nagy színpadokról, behúzódtak a kis stúdiókba. Nagy színészek kis bohózatokban, kedves musicalekben játszanak. Hát most akkor vagy a kis bohózat és a kedves kis musical is megnő, vagy Hamlet és Othello mennek vissza előbb-utóbb a nagyszínpadra.

Ami azt illeti, a te esetedben a musical is megnő. Hadd említsek egy számomra fontos pillanatot. *Az Isten pénzét* néztem, nem sokkal a premier után, tehát vagy nyolc-kilenc évvel ezelőtt. Remek voltál ebben a szerepben is. De ebből az estéből mindennél jobban emlékszem – a tapsrendre. Ahogyan ugyanis meghajoltál, ahogyan összenéztél a közönséggel, az az érzésem támadt: te ezt a nyolcszáz embert most bármire rá tudnád venni. Szinte látszott, hogy nemcsak képletesen tartod kézben őket. Veled lélegzett az egész nagy terem. Valami nagyon fontosat értettem meg akkor. Azt, hogy a nagy színész nem önmagában, nem egyedül nagy színész. Még csak nem is úgy az, hogy egy társulat tagja. Hanem úgy, hogy a közönségével *együtt* nagy. Egyetlen közös, élő organizmus. Azóta is élénken emlékszem erre az érzésre. És a tekintetedre: ahogyan őszintén örültél az örömüknek. És arra a bizonyos távolságtartásra. Arra a finom mozdulatra, ahogyan kiléptél, ahogyan hátrahúzódtál a szerepből. Ezt a mozdulatot egy tapsrendben másoknál is látni. De te nem csak akkor húzódsz hátra. Gyakori gesztusod, hogy egy-egy jól megcsinált mozdulat után egy picit hátrahúzódsz. Ott hagyod a figurát elől, kicsit magad is megszemléled, mint a festő a vásznát. Ehhez elképesztő magabiztosság és pontosság, stabilitás és ritmusérzék kell. És hát ezek mind olyan erények, amelyek egy színészben roppant nagy örömeinkre vannak.